LEGISLATIEF
- 5. JAN 1962
Transmis à M.
Overgemaakt aan
Coordinatie (2)

KONINKRIJK BELGIE. ROYAUME DE BELGIQUE.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE. AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 10e januari 1961 door de Minister van Economische Zaken en Energie verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet "op de verkoop met premiën", heeft de 7e december 1961 het volgend advies gegeven :

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre des Affaires économiques et de l'Energie, le 10 janvier 1961, d'une demande d'avis sur un projet de loi "relatif à la vente avec primes", a donné le 7 décembre 1961 l'avis suivant:

ALGEMENE OPMERKINGEN.

Het toegeven van premies om de omzet van bepaalde producten op te drijven is, als een in beginsel ongezond handelsprocédé, aan strenge beperkingen onderworpen door het koninklijk besluit nr 61 van 13 januari 1935 houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies, koninklijk besluit uitgevaardigd krachtens de wetten tot toekenning van bijzondere machten aan de Koning van 31 juli 1934 en 7 december 1934.

Zoals uit de memorie van toelichting bij het thans aan de Raad van State voorgelegde ontwerp blijkt, is de Regering van oordeel dat de redenen die destijds de opgelegde beperkingen rechtvaardigden, nog steeds geldig blijven. Het ontwerp van wet strekt ertoe de thans van kracht zijnde voorschriften te vervangen door een nieuwe wetgeving.

De zo voorgestelde regeling verschilt niet fundamenteel van de bestaande, behoudens drie punten.

1° In de eerste plaats wordt het begrip "premie" enger opgevat (artikel 2).

In tegenstelling met het koninklijk besluit van 13 januari 1935, artikel 1 (en met het ontwerp door de Regering op 14 januari 1958 bij de Kamer ingediend,, Doc. nr 832/1) zijn voorwerpen, die tegen

.../...

sterk verminderde prijs - al dan niet versmolten met de prijs van het hoofdvoorwerp - worden toegegeven, geen premie in de zin van het ontwerp.

De memorie van toelichting legt deze wijziging uit door de omstandigheid dat de praktijk van verkoop tegen sterk verminderde of versmolten prijzen geregeld zal worden door de ontworpen wetgeving op de publiciteit der prijzen. Waaruit blijkt dat de doeltreffendheid van de voorgenomen wet in aanzienlijke mate afhankelijk is van dat ander ontwerp waarover de Raad zijn advies gegeven heeft op 9 juni 1960 (L.7085/2).

Mocht deze voorgenomen wetgeving niet tot stand komen, dan zou de voorgestelde reglementering van de verkoop met premie de deur open laten - veel ruimer dan thans - aan praktijken die men wil bestrijden.

2° Het aanbieden van omruilzegels als premie wordt aan een voorafgaande individuele machtiging van de Minister van Economische Zaken onderworpen (artikel 4, 3°).

Dit systeem van individuele machtigingen - dat reeds vroeger ingevoerd werd door het koninklijk besluit van 26 februari 1935, maar door het koninklijk besluit van 26 juni 1959 werd afgeschaft - was door het Hof van cassatie veroordeeld als missende een voldoende grondslag in de huidige

.../...

wetgeving (arrest van 19 januari 1959, Pasicrisie 1959, I, 494). Het ontwerp strekt ertoe een wettelijke grondslag aan het systeem van de individuele machtigingen te geven.

3° Het ontwerp breidt de bevoegdheid der ambtenaren, belast met de handhaving van de wet, in aanzienlijke mate uit.

\+

\+ +

ONDERZOEK DER ARTIKELEN.

Artikelen 1 en 2.

1. Artikel 1 formuleert het beginsel waarvan de wet uitgaat : het algemeen verbod te verkopen met premie. Artikel 2 is het complement op artikel 1 in zover daarin gepoogd wordt te bepalen wat onder het toegeven van een premie moet begrepen worden.

Het verbod onderstelt immers de duidelijke bepaling van de volgende elementen :

.../...

- de transacties waaraan geen premie mag gekoppeld worden ;

- het begrip "premie", het voordeel dat toegegeven wordt ;

- het begrip "toegeven", vermits het hier inderdaad gaat om een bijzondere manier van overdragen van dit voordeel.

2. De transacties waarop het verbod slaat, worden aangeduid in artikel 1.

Uit de verklaring van de gemachtigde ambtenaar blijkt dat de in artikel 1 bedoelde transacties alleen dan onder de verbodsbepaling van de wet vallen, wanneer ze in hoofde van de verkoper of degene die de dienst presteert een handelskarakter hebben. Het ware gewenst, in de tekst te bepalen dat het verbod geldt ten aanzien van "de handelaar" die de premie toegeeft.

3. Volgens artikel 2 wordt met "premie" bedoeld een lichamelijk of onlichamelijk goed of een dienstprestatie.

a) Een prijsvermindering of korting beantwoordt niet aan de gegeven definitie en is dus geen premie. Een kortingzegel integendeel beantwoordt er wel aan : het is een onlichamelijk goed, een recht op de uitkering van geldsommen ; indien de Regering voornemens is, het toegeven van kortingzegels niet te verbieden of zelfs te reglementeren, dient deze uitzondering uitdrukkelijk vermeld te worden.

../...

b) Volgens een bepaalde rechtspraak is het terugbetalen van de prijs van een spoorwegbiljet een vorm van korting (1). Volgens de verklaring van de gemachtigde ambtenaar wenst de Regering ook deze praktijk aan de bepalingen van het ontwerp te onderwerpen. Om iedere twijfel weg te nemen, ware het gewenst in het ontwerp uitdrukkelijk te bepalen dat de terugbetaling van spoorwegbiljetten en dergelijke door een verkoper voor de toepassing der wet niet als korting kan worden beschouwd.

c) Het ontwerp verbiedt aankoopbons te verkopen waarbij als premie de deelneming aan een pronostiek wordt toegegeven.

d) In tegenstelling met de thans geldende reglementering (koninklijk besluit nr 154 van 18 maart 1935, artikel 2, verduidelijkt door Cass. 18 februari 1957, Pas. 723, en Cass. 25 februari 1957, Pas. 756), hoeft de toegegeven premie geen handelswaarde te bezitten. Een gebruikswaarde is voldoende.

4. Volgens de opvatting van de stellers van het ontwerp kan men slechts van het toegeven van een premie spreken indien het afsluiten van een hoofdcontract het verstrekken der premie conditioneert. De band die alzo tussen deze elementen gelegd wordt, betekent echter niet dat het ontwerp de gelijktijdigheid van beide elementen zou eisen.

.../...

---

(1) Corr.Brussel 15.3.1938, Rev.dr.pén. 38/714; Cfr L.VAN BUNNEN, La vente avec primes, J.T.59/699; W.Van Gerven, Het toegeven van premies in het Klein Europees Handelsverkeer 1960, nr 222.

Zo zal het verstrekken van een premie nadat een bepaald omzetcijfer is bereikt het "toegeven van een premie" uitmaken.

Daarentegen is geen premie het uitreiken van geschenken welke niet uit oorzaak van een of meer welbepaalde contracten gegeven worden, doch enkel ter gelegenheid van een bijzondere gebeurtenis : een jaarbeurs, een verjaardag van de onderneming, nieuwjaar, enz.

5. Volgens de definitie die artikel 2 van het ontwerp aan het begrip "premie" geeft, is dit voortaan uitsluitend aan een kosteloze toekenning verbonden. Te dien opzichte wijkt het ontwerp van de bestaande reglementering af. Zoals onder de algemene opmerkingen werd aangestipt, zou deze wijziging een leemte doen ontstaan, indien de voorgenomen wet op de publiciteit der prijzen, waarvoor de Raad van State advies uitbracht op 9 juni 1960, niet tegelijkertijd met die op de verkoop met premie in werking zou treden.

Maar zelfs indien beide ontwerpen tegelijk in de wetgeving opgenomen worden, zal het gebrek aan harmonie tussen de twee wetten gapingen in de reglementering doen ontstaan die voorzeker niet door de ontwerpers gewenst zijn.

.../...

Zo zal het mogelijk zijn - daar het ontwerp op de publiciteit der prijzen de prestaties van diensten niet betreft - dat een prestatie als premie kan gegeven worden bij de verkoop van een koopwaar, mits er in schijn een vergoeding voor gevraagd wordt. Deze praktijk wordt immers noch door het ontwerp op de publiciteit der prijzen, noch door onderhavig ontwerp verboden.

Nog andere moeilijkheden kunnen zich voordoen, bijvoorbeeld in verband met de praktijk die erin bestaat bij een verkoop kosteloos een bon toe te geven die het recht geeft bepaalde voorwerpen tegen verminderde prijs aan te kopen. Die bon is een onlichamelijk goed, kosteloos toegegeven. Is hij echter een premie in de zin van het ontwerp ? Men kan het betwijfelen vermits deze kosteloze uitreiking zonder gevolg blijft tenzij men er een aankoop mede doet, dus een - zij het misschien sterk verminderde - prijs betaalt. Het is derhalve niet onredelijk te oordelen dat een dergelijke praktijk niet onder de verbodsbepaling van de artikelen 1 en 2 van het ontwerp valt. Zeker valt ze buiten het bereik van het ontwerp op de publiciteit der prijzen, daar dit ontwerp betrekking heeft op de gelijktijdige verkoop van eet- of koopwaren.

.../...

Een restrictieve interpretatie van de bepalingen van beide ontwerpen van wet zou er een strafrechter kunnen toe brengen, te besluiten dat de hiervoor beschreven praktijk buiten de voorzieningen van beide reglementeringen valt.

Op grond van die overwegingen kan men zich dus afvragen of het niet verkeerd is, de kosteloosheid als een noodzakelijk element in de wettelijke definitie van de premie op te nemen en, verder, of het niet ongepast is, het toegeven van premies en de gezamenlijke verkoop van voorwerpen in twee afzonderlijke wetten te behandelen. Het ware wellicht beter het begrip premie te handhaven, zoals de thans geldende wetgeving het opvat, en tevens - indien de Regering beide ontwerpen toch als afzonderlijke reglementeringen wil behouden - in de wet op de verkoop met premie een uitzondering op het algemeen verbod van de artikelen 1 en 2 te maken, ten aanzien van de praktijken bedoeld in artikel 2 van het ontwerp van wet op de publiciteit der prijzen.

6. De wijze van formuleren van de bepalingen, opgenomen in de artikelen 1 en 2 van het ontwerp, laat te wensen over.

.../...

a) In artikel 1, eerste lid, wordt er niet genoeg de nadruk op gelegd dat, niet het verkopen van waren en aankoopbons verboden is, maar alleen het toegeven van een premie.

b) De uitdrukkingen "aanbod van premie" "offre de prime" in de artikelen 1 en 2 zijn misleidend.

c) Verder stemt de Nederlandse versie van artikel 2 niet overeen met de Franse. Er is bovendien in die Nederlandse versie sprake van een "koper" die niet in de Franse versie voorkomt en best niet wordt vermeld om de bepaling geen restrictief gevolg te geven.

7. Rekening houdend met de voorgaande opmerkingen betreffende de inhoud en de vorm van de artikelen 1 en 2, stelt de Raad van State de volgende nieuwe redactie voor :

"Artikel 1.-

Het is een handelaar verboden een premie toe te geven ter gelegenheid :

- van de verkoop van eet- of koopwaren ;
- van de verkoop van titels welke recht geven op het verkrijgen van eet- of koopwaren ;

.../...

- van het verstrekken van diensten.

Het aanbod om zodanige overeenkomsten met premie af te sluiten, is hem eveneens verboden.

Artikel 2.-

§ 1. De premie bedoeld in artikel 1 kan zijn een lichamelijk goed, een onlichamelijk goed of een dienstprestatie.

Geen premie is de prijsvermindering toegestaan bij wijze van korting of van kortingzegels. Niettemin wordt de terugbetaling van reiskosten voor de toepassing van deze wet als een premie beschouwd.

§ 2. De premie wordt toegegeven in de zin van artikel 1 wanneer de handelaar het bekomen ervan afhankelijk stelt van het afsluiten van een of meer overeenkomsten als in artikel 1 bedoeld. Het verstrekken van de premie moet niet gelijktijdig zijn met de afsluiting van de hoofdovereenkomst en moet evenmin als een echte verbintenis in hoofde van de verstrekker in de hoofdovereenkomst zijn opgenomen.

.../...

Het toegeven der premie kan gebeuren hetzij kosteloos, hetzij tegen een verminderde prijs, al dan niet versmolten met de prijs gesteld voor het voorwerp van de hoofdovereenkomst.

Het verbod door artikel 1 opgelegd, geldt evenwel niet ingeval het toegeven van een premie tegen een verminderde prijs gebeurt onder de omstandigheden bepaald door artikel 2 van de wet op de publiciteit van sommige prijzen en de verkoop in het klein der geconditioneerde waren "(1).

\+

\+ \+

Artikel 3.

Ten einde te doen uitkomen dat de in dit artikel besproken gevallen, wel betrekking hebben op premies, doch dat de aanwending ervan geoorloofd is, oordeelt de Raad van State dat het beter ware niet te stellen dat de opgenoemde voorwerpen geen premies zijn, maar alleen dat "onder het verbod van artikel 1 vallen echter niet ...".

.../...

(1) Dit laatste lid wordt door de Raad van State slechts voorgesteld voor het geval dat de Regering prijs opstelt, de reglementering van de gezamenlijke verkoop van verschillende waren op te nemen in het ontwerp van wet op de publiciteit van sommige prijzen.

Het woord "gewoonlijk", dat gebruikt wordt onder littera b - 1°, geeft aanleiding tot dubbelzinnigheid : volgens de memorie van toelichting heeft de uitzondering, onder littera b , 1°, tot doel een middel ter beschikking van de producenten te stellen om de verkoop te bevorderen. Met het woord "gewoonlijk" schijnt men te willen aanduiden dat het premie-voorwerp niet noodzakelijk in de bedrijfszetel waarin het hoofdvoorwerp wordt voortgebracht, moet gefabriceerd worden, en dat de uitzondering op geldige wijze kan worden ingeroepen wanneer het voorwerp bijvoorbeeld door een filiale geproduceerd wordt. Men verliest echter uit het oog dat met de voorgestelde tekst het onmogelijk is, een nieuw produkt in de vorm van een geoorloofde premie op de markt te brengen. Immers een nieuw product kan onmogelijk "gewoonlijk" gefabriceerd zijn geweest. Nochtans is het doorgaans in deze hypothese dat het gebruik van het toegelaten premiestelsel het nuttigst en het meest aannemelijk is. De tekst zou dus moeten herzien worden.

In verband met littera b , 2°, meent de Raad van State dat het woord "waarde" beter past dan het woord "prijs", dat onzekerheid teweegbrengt. Deze waarde zal zijn, ofwel de kostprijs wanneer de verdeler de premie zelf gefabriceerd heeft, ofwel de faktuurprijs zo de verdeler de premie elders gekocht heeft.

.../...

In verband met littera c worde de aandacht erop gevestigd dat in de voorgestelde redactie het toegeven van een voorwerp als toebehoren van een dienstprestatie, niet meer toegelaten is.

Overigens zou het voornemen van de Regering waarschijnlijk nauwkeuriger weergegeven worden, indien bepaald werd dat de toegegeven voorwerpen normaal bij de verkochte zaak behoren. Met andere woorden een voorwerp dat doorgaans, doch niet noodzakelijk, samen met de hoofdzaak aangekocht wordt als toebehoren van deze hoofdzaak, zou een geoorloofde premie uitmaken.

Het heeft geen nut in littera e eraan te herinneren dat gebruiksaanwijzingen betreffende het verkocht voorwerp geen premie uitmaken.

\+

\+ \+

.../...

Artikel 4.

1. In deze bepaling zijn drie verschillende gedachtengangen verwerkt :

a) het bepalen in welke mate het gcoorloofd is omruilzegels als premie toe te geven;

b) het stellen van het beginsel dat een machtiging vanwege de Minister vereist is om het in artikel 4 toegelaten systeem van ruilzegels in toepassing te brengen, met inbegrip van de modaliteiten en voorwaarden tot het bekomen der machtiging;

c) het intrekken van een toegekende machtiging.

Het ontwerp zou aan duidelijkheid winnen , zo men een afzonderlijk artikel vaststelde voor elk van de hierboven opgenoemde punten.

Artikel 4 zou alsdan beginnen, zoals artikel 3 :

"Onder het verbod van artikel 1 vallen evenmin de premies die toegegeven worden in de vorm van omruilzegels of gelijkscortige titels, mits de volgende voorwaarden worden nageleefd ...".

2. Het derde lid van het 1° is overbodig. Het worde voor zoveel als nodig, in de memorie van toelichting verwerkt.

3. In het 2°, tweede lid, is het woord "recht" meer geschikt dan "vermogen". Het bijwoord "zeer" is overbodig.

.../...

4. Het voornemen om het stelsel van de omruilzegels te onderwerpen aan de machtiging van de Minister, geeft aanleiding tot ernstige bezwaren, inzoverre men wel bepaalt welke voorwaarden moeten vervuld worden om een machtiging te bekomen, maar niet op welke gronden het bestuur de machtiging zou kunnen weigeren. Uit de tekst kan men niet met zekerheid besluiten dat, zodra men aan de positieve of negatieve voorwaarden gesteld in artikel 4, 3°, derde, vierde en vijfde lid, voldoet, de machtiging moet worden toegekend.

5. Erger nog zijn de bezwaren wat betreft de intrekking van de machtiging waartoe de Minister bevoegd is.

a) Vooreerst is de uitoefening van deze bevoegdheid weinig of niet geregeld. Het enige wat daaromtrent in de tekst wordt bepaald, is het motief der intrekking, namelijk het feit dat de belanghebbende de bepalingen van de wet niet zou hebben in acht genomen, en de substantiële vormvereiste dat de beslissing met redenen moet omkleed zijn.

b) Het gevoel van rechtsonzekerheid groeit nog aan wanneer men vaststelt dat artikel 7 op de overtredingen van de wet ook strafrechtelijke sancties stelt.

Hieruit volgt dat het ontwerp twee soorten van sancties instelt die op dezelfde tekortkomingen betrekking hebben : de eerste categorie sancties

.../...

ter beoordeling van het bestuur ;
de tweede onderworpen aan de beoordeling van de strafrechter met in dit geval, de waarborgen die aan iedere strafrechtelijke vervolging verbonden zijn.

Het is de bedoeling het opleggen van de administratieve sancties te zien niet als een administratief gevolg dat het bestuur aan het uitspreken van een strafrechtelijke veroordeling kan verbinden, maar als een sanctie die het bestuur onafhankelijk van een strafrechtelijke veroordeling kan opleggen.

Men kan zich moeilijk verhelen dat het hanteren door de gewone administratieve overheid van een zodanige bevoegdheid weinig aanbevelenswaardig is, gelet op het feit dat deze bestuursoverheid, die actief een bepaald aspect van het algemeen belang moet bevorderen, er niet op voorbereid is uitspraak te doen over overtredingen van de wet door een particulier ; daarom kan men vrezen dat deze overheid niet in voldoende mate rekening zal houden met de belangen en de rechten van de particulier.

De met intrekking bedreigde persoon moet derhalve de gelegenheid krijgen zijn verdediging voor te dragen. De mogelijkheid een beroep in te stellen bij een rechtscollege dat de grond van de zaak kan onderzoeken, is onontbeerlijk.

.../...

c) Afgezien van dit fundamenteel bezwaar,vertoont het systeem der autonome administratieve sanctie nog andere gebreken.

Gevaar bestaat immers, dat het onafhankelijk van elkaar toepassen van administratieve en strafrechtelijke sancties kan leiden tot met elkaar strijdige beslissingen : het is immers denkbaar dat de bestuursoverheid bepaalde feiten als een overtreding van de wet beschouwt en, daarop steunend, een machtiging intrekt, terwijl de strafrechter, op een vervolging wegens dezelfde feiten ingesteld, de beklaagde vrijspreekt.

Zelfs indien uit de rechtspraak van de Raad van State blijkt dat de bestuursoverheid ertoe gehouden is op de meest strikte manier het gezag van gewijsde van strafrechtelijke uitspraken te eerbiedigen, toch bevat het bestaan van autonome administratieve sancties naast strafrechtelijke sancties de mogelijkheid in zich tot verwikkelingen, die, zelfs als ze na verschillende procedures tot een oplossing kunnen gebracht worden, moeten vermeden worden.

Daarom zou het rechtscollege waarvan sprake onder b) eveneens bevoegd moeten zijn om een reeds opgelegde administratieve sanctie te herzien of in te trekken wanneer deze beslissing in strijd blijkt te zijn met een nadien uitgesproken strafrechtelijke beslissing.

.../...

d) Ook de formulering der op te leggen sancties is voor kritiek vatbaar.

Zo sluit het ontwerp de intrekking voor onbepaalde duur niet uit. Niet uitgesloten,is zelfs de handhaving der intrekking wanneer de overtreder van de wet. zich ondertussen volledig naar de voorschriften van de wet gevoegd heeft en opnieuw aan de voorgeschreven vereisten voldoet. Het valt moeilijk te verdedigen dat het bestuur bevoegd zou zijn een persoon te beletten een bedrijvigheid uit te oefenen wanneer deze aan alle voorwaarden voldoet waarvan de vervulling door het bestuur zelf als voldoende waarborg voor een behoorlijke uitoefening van deze bedrijvigheid werd erkend.

e) Uit de voorafgaande overwegingen blijkt de noodzakelijkheid een nieuwe tekst aan de Raad van State te onderwerpen, waarin een oplossing aan de gestelde problemen wordt gegeven.

Dit werd overigens aan de door de Minister gemachtigde ambtenaren medegedeeld. Bij gebrek aan amendementen, die de bedoeling van de Regering nauwkeurig onder woorden brengen, is het de Raad van State niet mogelijk een aangepaste tekst voor te stellen.

\+

\+ \+

.../...

Artikel 6.

1. In het eerste lid vervange men de woorden "agenten van de algemene economische inspectie van het Ministerie van Economische Zaken en van het Ministerie van Middenstand" door : "ambtenaren van de algemene economische inspectie". Dit is inderdaad de juiste benaming van deze dienst zoals blijkt uit het koninklijk besluit van 16 december 1954.

2. Het tweede lid worde beter ingeleid als volgt :

"Bij de vervulling van hun opdracht mogen deze officieren en ambtenaren : ...".

3. Het tweede lid van artikel 6 geeft de ambtenaren, die gelast zijn toe te zien op de eerbiediging van de voorgenomen wet, verreikende bevoegdheden van onderzoek, naar het voorbeeld van de besluitwet van 22. januari 1945 betreffende het beteugelen van elke inbreuk op de reglementering betreffende de bevoorrading van het land, die een uitzonderingswetgeving uitmaakt. Ook aan de officieren van gerechtelijke politie worden deze uitzonderlijke bevoegdheden toegekend.

Het past hier de gebruikelijke waarborgen tegen misbruik van deze onderzoeksmacht in de voorgenomen regeling op te nemen.

Zo bepale men dat het kennisnemen of afschrift nemen - hoe dan ook - van bescheiden enz., enkel kan gebeuren zonder verplaatsing.

.../...

Zo zou er bovendien moeten worden bepaald, of de bescheiden enz. mogen worden opgezocht in lokalen bestemd voor bewoning. Indien zulks het geval is, zouden de gewone waarborgen in verband met de huiszoeking moeten gelden : voorafgaande toelating van een lid van de rechterlijke macht en bepaling van de uren gedurende welke de huiszoeking mag plaats hebben.

Ook het nemen van monsters zou met de gepaste waarborgen moeten omringd zijn.

Ten slotte is het ook aangewezen, te bepalen of en in welke mate en met inachtneming van welke vormen bescheiden enz. bij derden kunnen opgespoord worden, daaronder begrepen overheidsorganen als bijvoorbeeld ambtenaren belast met het douanetoezicht.

\+

\+ \+

Artikel 7.

1. Dit artikel dient ingedeeld te worden in drie paragrafen.

2. Zoals ook in het advies betreffende het vorig ontwerp werd voorgesteld, schrijve men :

.../...

in § 1 : "Overtreding van ... 100 frank";

in § 2 : "... van 100 frank ... van acht dagen tot één maand. Bij herhaling ... verdubbeld en bedraagt de gevangenisstraf vijftien dagen tot drie maanden";

in § 3 : "... zijn toepasselijk op overtredingen van deze wet".

\+

\+ \+

Artikel 8.

Ook hier past het, de in het advies betreffende het vorig ontwerp gegeven aanbeveling te hernemen.

Terwille van de rechtszekerheid stelt de Raad van State voor,in artikel 8 ook de koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van de opgeheven wetgeving uitdrukkelijk op te heffen. Hij geeft de volgende tekst in overweging :

"Artikel 8.-

Opgeheven worden :

- het koninklijk besluit nr 61 van 13 januari 1935 houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies, gewijzigd bij de koninklijke besluiten nr 154 van 18 maart 1935, nr 186 van 30 juni 1935 en nr 294 van 30 maart 1936;

.../...

- het koninklijk besluit (nr 138) van 26 februari 1935 waarbij de tenuitvoerlegging wordt geregeld van artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies;

- het koninklijk besluit van 12 november 1935 tot inrichting van de controle met het oog op de toepassing van de koninklijke besluiten houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies;

- het koninklijk besluit van 4 november 1955 waarbij het aanbieden van premies bij de aankoop van deegwaren wordt verboden".

\+

\+ +

Artikel 9.

In dit artikel leze men : "na de datum van de inwerkingtreding van deze wet ...".

\+

\+ +

Artikel 10.

Het eerste lid van dit artikel moet gesteld worden als volgt :

"Deze wet treedt in werking zes maanden nadat zij in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt".

OBSERVATIONS GENERALES.

L'attribution de primes en vue de stimuler la vente de certains produits a été soumise, comme une pratique commerciale malsaine en son principe, à des restrictions sévères par l'arrêté royal n°61 du 13 janvier 1935 limitant et réglementant la vente avec primes, pris en vertu des lois de pouvoirs spéciaux des 31 juillet 1934 et 7 décembre 1934.

Ainsi qu'il ressort de l'exposé des motifs du projet actuellement soumis à . Conseil d'Etat, le Gouvernement estime que les considérations qui ont justifié ces restrictions à l'époque, ont gardé toute leur pertinence. Le présent projet tend à substituer aux prescriptions en vigueur une législation nouvelle.

La réglementation proposée, qui ne s'écarte guère fondamentalement de la réglementation actuelle, en diffère cependant sur les trois points suivants :

1° La notion de "prime" est prise dans une acception plus étroite (article 2).

En effet, à la différence de l'arrêté royal du 13 janvier 1935, article 1er (et du projet déposé par le Gouvernement sur le bureau de la Chambre des Représentants le 14 janvier 1958, Doc. n° 832/1), le présent projet ne considère pas comme une prime, les objets donnés en supplément à un prix fortement réduit, confondu ou non avec le prix de l'objet principal.

.../...

L'exposé des motifs justifie cette modification par la considération que la pratique de la vente avec primes à prix fortement réduit ou confondu sera réglementée par la législation envisagée sur la publicité des prix. C'est dire que l'efficacité de la loi en projet dépendra dans une large mesure du sort qui sera réservé à cet autre projet, sur lequel le Conseil d'Etat a donné son avis le 9 juin 1960 (L.7085/2).

Si ce dernier projet devait ne pas aboutir, la réglementation de la vente avec primes présentement envisagée laisserait la porte ouverte -plus largement même que par le passé - aux pratiques qu'elle entend précisément combattre.

2° L'offre de timbres d'échange à titre de prime est soumise à une autorisation individuelle du Ministre des Affaires économiques (article 4, 3°).

Instauré par l'arrêté royal du 26 février 1935, le système des autorisations individuelles fut abrogé par l'arrêté royal du 26 juin 1959, la Cour de Cassation l'ayant condamné comme ne trouvant pas un fondement suffisant dans la législation existante (arrêt du 19 janvier 1959, Pasicrisie 1959, I, 494). Le projet tend à assurer à ce système une base légale.

3° Les pouvoirs des fonctionnaires chargés de veiller au respect de la loi sont considérablement élargis.

+

\+ +

../...

EXAMEN DES ARTICLES.

Articles 1er et 2.

1. L'article 1er énonce le principe de base de la loi, à savoir : l'interdiction générale des ventes avec primes. L'article 2 le complète en tant qu'il s'attache à déterminer ce qu'il faut entendre par l'attribution d'une prime.

L'interdiction requiert en effet une définition précise :

- des transactions qui ne peuvent pas s'accompagner de primes;
- de la notion de "prime", c'est-à-dire de l'avantage attribué en supplément;
- de la notion de "attribuer en supplément", puisqu'il s'agit d'un mode spécial de cession de cet avantage.

2. Les transactions qui tombent sous le coup de l'interdiction sont énumérées à l'article 1er.

Des précisions fournies par le fonctionnaire délégué, il ressort que l'interdiction ne frappe les transactions visées à l'article 1er que lorsque celles-ci revêtent un caractère commercial dans le chef du vendeur ou de l'auteur de la prestation. Il serait préférable de préciser dans le projet que l'interdiction vise le "commerçant" qui attribue une prime.

.../...

3. D'après l'article 2, la "prime" doit s'entendre d'un bien corporel ou incorporel, ou encore d'une prestation de services.

a) Les réductions de prix ou ristournes n'entrent pas dans cette définition et ne constituent dès lors pas des primes. Les timbres de ristourne, en revanche, y entrent incontestablement puisque, représentant un droit au paiement d'une somme d'argent déterminée, ils constituent un bien incorporel. Si, dans la pensée du Gouvernement, la remise de timbres de ristourne ne sera pas interdite ni même réglementée, le projet devrait prévoir expressément cette exception.

b) Une certaine jurisprudence considère comme une forme de ristourne le remboursement du prix d'un billet de chemin de fer (1). D'après les précisions fournies par le fonctionnaire délégué, il entre dans les intentions du Gouvernement de rendre le projet également applicable à cette pratique. Afin de dissiper tout doute sur ce point, il serait souhaitable de prévoir expressément dans le projet que le remboursement, par le vendeur, de billets de chemin de fer etc... n'est pas considéré comme une ristourne pour l'application de la loi.

.../...

---

(1) Corr. Bruxelles, 15 mars 1938, Rev. Dr. pén. 38/714 Cfr. L. VAN BUNNEN, La vente avec primes, J.T. 59/699; W. VAN GERVEN, Het toegeven van premies in het Klein Europees Handelsverkeer, 1960, n° 222.

c) Le projet interdit la vente de bons d'achat assortis , à titre de prime, d'un droit de participation à un concours de pronostics.

d) Contrairement à ce que prévoit la réglementation en vigueur (arrêté royal n°154 du 18 mars 1935, article 2, précisé par Cass. 18 février 1957, Pas. 723, et Cass. 25 février 1957, Pas. 756), il n'est plus nécessaire que la prime ait une valeur marchande. Il suffit qu'elle ait une valeur d'utilisation.

4. Dans l'esprit des auteurs du projet, une prime n'est censée être attribuée en supplément que si la conclusion d'un contrat principal en conditionne l'octroi. Le lien ainsi établi entre ces deux éléments ne signifie pas pour autant que le projet exige leur simultanéité.

C'est ainsi que l'octroi d'une prime à partir d'un chiffre d'affaires déterminé, constituera "l'attribution en supplément d'une prime".

Ne le sera pas, en revanche, la remise de cadeaux offerts, non pas à raison d'un ou de plusieurs contrats bien déterminés, mais à l'occasion d'événements particuliers, tels une foire commerciale, l'anniversaire de l'entreprise, les fêtes de nouvel an , etc ...

/...

5. Telle qu'elle est définie à l'article 2 du projet, la notion de prime implique désormais la gratuité de l'octroi. Sur ce point, le projet s'écarte de la réglementation existante. Ainsi qu'il a été dit sous les observations générales, cette modification aurait pour effet de créer une lacune dans la réglementation si la loi sur la publicité des prix, qui a fait l'objet de l'avis du Conseil d'Etat du 9 juin 1960, n'entrait pas en vigueur à la même date que la législation relative à la vente avec primes.

Mais, à supposer même que les deux projets deviennent loi simultanément, le manque d'harmonie sera tel que la réglementation présentera des lacunes que les auteurs du projet n'auront certainement pas voulues.

C'est ainsi qu'il sera possible - le projet sur la publicité des prix ne s'appliquant pas aux prestations de services - de fournir une telle prestation à titre de prime à l'occasion de la vente d'une marchandise, dès lors qu'une rémunération est réclamée en apparence. Cette pratique n'est, en effet, interdite ni par le projet sur la publicité des prix, ni par le présent projet.

D'autres difficultés encore risquent de surgir, par exemple dans la pratique consistant à attribuer en supplément un bon gratuit qui permet d'acheter certains objets à prix réduit. Ce bon est un bien incorporel offert en supplément à titre gratuit. Est-ce pour autant une prime au sens du projet ? Il est permis d'en douter, puisque cette

.../...

délivrance gratuite ne prêtera pas à conséquence, sauf si le bon est consacré à un achat, en d'autres termes s'il est payé un certain prix, fût-il fortement réduit. S'il est raisonnablement permis d'estimer que pareille pratique n'est pas visée par l'interdiction prévue par les articles 1er et 2 du projet, il est hors de doute qu'elle échappe à l'application du projet sur la publicité des prix qui concerne la vente simultanée de denrées ou marchandises.

Une interprétation restrictive des deux projets de loi pourrait amener le juge répressif à conclure que la pratique décrite ci-dessus échappe aux prévisions de l'une comme de l'autre de ces réglementations.

A la lumière de ces considérations, on peut se demander si ce n'est pas une erreur de prévoir la gratuité de la prime comme un élément indispensable de la définition légale et s'il est bien opportun de traiter l'attribution de primes et la vente simultanée de produits dans deux lois distinctes. Il serait peut-être préférable de conserver à la notion de prime l'acception qu'elle a dans la législation actuelle et - si le Gouvernement désire à tout prix voir s'établir deux réglementations distinctes - de prévoir en outre dans la loi relative à la vente avec primes une exception à l'interdiction générale, portée aux articles 1er et 2, à l'égard des pratiques visées à l'article 2 du projet de loi sur la publicité des prix.

.../...

6. La rédaction des dispositions qui font l'objet des articles 1er et 2 du projet n'est pas heureuse.

a) L'article 1er, alinéa 1er, ne souligne pas assez que l'interdiction ne vise pas la vente de marchandises et de bons d'achat,mais uniquement l'attribution d'une prime.

b) Les expressions "offre de prime" et "aanbod van premie", employées aux articles 1er et 2, prêtent à confusion.

c) D'autre part, il y a discordance entre les versions néerlandaise et française de l'article 2. Le texte néerlandais recourt, au surplus, au mot "koper",qu'il serait préférable d'omettre pour ne pas restreindre la portée de la disposition .

7. Compte tenu des observations faites ci-dessus quant au fond et à la forme des articles 1er et 2, le Conseil d'Etat propose de rédiger ces articles comme suit :

.../...

"Article 1er.-

Il est interdit à tout commerçant de donner une prime à l'occasion :

- de la vente de denrées ou de marchandises;
- de la vente de titres en échange desquels des denrées ou des marchandises peuvent être acquises;
- de la prestation de services.

Il lui est de même interdit d'offrir la conclusion de telles conventions avec prime.

Article 2.-

§ 1er. La prime visée à l'article 1er s'entend d'un bien corporel, d'un bien incorporel ou d'une prestation de services.

N'est pas une prime la réduction de prix accordée à titre de ristourne ou sous la forme de timbres de ristourne. Est néanmoins considéré comme une prime pour l'application de la présente loi le remboursement des frais de voyage.

§ 2. Il y a prime au sens de l'article 1er lorsque le commerçant en subordonne l'octroi à la conclusion d'une ou de plusieurs conventions visées par cet article. L'attribution de la prime ne doit pas coïncider avec la conclusion du contrat principal,

.../...

ni même être prévue dans ce contrat comme une véritable obligation dans le chef de celui qui attribue la prime.

La prime peut être attribuée soit à titre gratuit, soit à prix réduit, confondu ou non avec le prix fixé pour l'objet du contrat principal.

L'interdiction édictée par l'article 1er n'est toutefois pas applicable lorsque l'octroi d'une prime à prix réduit a lieu dans les conditions prévues par l'article 2 de la loi relative à la publicité de certains prix et à la vente au détail des produits conditionnés (1).

\+

\+ \+

Article 3.

Afin de faire ressortir que les cas mentionnés dans cet article ont trait à des primes mais que la pratique en est néanmoins licite,

.../...

---

(1) Le Conseil d'Etat ne propose ce dernier alinéa que pour le cas où le Gouvernement entendrait insérer la réglementation relative à la vente simultanée de plusieurs produits dans le projet de loi relatif à la publicité de certains prix.

le Conseil d'Etat estime qu'il serait préférable de ne pas affirmer que les objets qui y sont énumérés ne sont pas des primes, mais de dire : "Toutefois, ne tombent pas sous le coup de l'interdiction édictée par l'article 1er ... ".

Le terme "habituellement", employé au littera b - 1°, prête à équivoque : d'après l'exposé des motifs l'exception prévue au littéra b, 1°, a pour but de fournir aux producteurs un moyen de stimuler la vente . L'emploi du mot "habituellement" semble indiquer que l'objet qui constitue la prime ne doit pas être nécessairement fabriqué au siège de production de l'objet principal et que l'exception pourra être valablement invoquée lorsqu'il est fabriqué par une filiale par exemple. On perd toutefois de vue que le texte proposé rend impossible le lancement d'un produit nouveau sous la forme d'une prime licite. Un produit nouveau ne saurait, en effet, être "habituellement" fabriqué. Or, c'est généralement dans cette hypothèse que le système des primes autorisé offre le maximum d'utilité et se justifie le plus. Le texte devrait dès lors être revu.

En ce qui concerne le littera b, 2°, le Conseil d'Etat trouve le terme "valeur" plus adéquat que le terme "prix", qui crée l'incertitude. Cette valeur correspondra soit au prix de revient, lorsque c'est le distributeur lui-même qui a fabriqué la prime, soit au prix de facture, au cas où il se l'est procurée ailleurs.

.../...

Au sujet du littera c, il échet d'observer que la rédaction proposée ne permet plus de donner un objet comme l'accessoire d'une prestation de services.

Pour le surplus, l'intention du Gouvernement serait probablement traduite d'une manière plus parfaite s'il était précisé que l'objet donné en supplément doit être l'accessoire normal de la chose vendue. C'est dire que l'objet qui est généralement, mais non nécessairement, acquis en même temps que l'objet principal comme l'accessoire de celui-ci, sera une prime licite.

Il est inutile de rappeler au littera e que les renseignements se rapportant à l'utilisation de l'objet vendu ne constituent pas une prime.

+

\+ +

.../...

Article 4.

1. Les dispositions groupées dans cet article relèvent de trois ordres d'idées différents en ce qu'elles tendent :

a) à déterminer dans quelle mesure il est autorisé de donner, à titre de prime, des timbres d'échange;

b) à poser le principe que l'application du système des timbres d'échange, toléré par l'article 4, est soumise à autorisation ministérielle, et à fixer les modalités et les conditions d'octroi de cette autorisation;

c) à régler le retrait de l'autorisation accordée.

Le projet gagnerait en clarté s'il était consacré un article distinct à chacun de ces points.

Si cette suggestion était adoptée, l'article 4 pourrait, à l'instar de l'article 3, débuter comme suit :

"Ne tombent pas davantage sous le coup de l'interdiction de l'article 1er les primes données sous la forme de timbres d'échange ou de titres similaires, pour autant que les conditions suivantes soient remplies...".

2. L'alinéa 3 du 1° est superflu. Il pourrait, pour autant que de besoin, être inséré dans l'exposé des motifs.

.../...

3. Au 2°, alinéa 2, le terme "droit" semble plus indiqué que le terme "faculté". L'adverbe "très" est superflu.

4. L'intention du Gouvernement de soumettre le système des timbres d'échange à une autorisation ministérielle se heurte à de sérieuses objections en ce sens que le projet, s'il détermine les conditions mises à l'obtention de l'autorisation, ne prévoit cependant pas pour quels motifs l'administration pourrait la refuser. Le texte ne permet pas de conclure avec certitude que l'autorisation doit obligatoirement être accordée dès que les conditions positives ou négatives prévues à l'article 4, 3°, alinéas 3, 4 et 5, sont réunies.

5. Plus graves encore sont les objections que soulève le retrait par le Ministre de l'autorisation accordée.

a) Il échet d'observer tout d'abord que la mise en oeuvre de ce pouvoir n'est guère réglée, le projet se bornant à indiquer le motif du retrait, à savoir le fait, pour l'intéressé, d'avoir enfreint les dispositions légales, et à imposer comme formalité substantielle la motivation de la décision de retrait.

.../...

b) L'impression d'insécurité juridique qui se dégage de cette disposition se trouve encore accentuée par la constatation que l'article 7 réprime également les infractions à la loi par des sanctions pénales.

Il en résulte que le projet édicte deux sortes de sanctions frappant des infractions identiques : la première catégorie de sanctions est abandonnée à l'appréciation de l'administration; la seconde à celle du juge répressif assortie, dans ce cas, des garanties inhérentes à toute poursuite pénale.

Dans l'esprit du Gouvernement, la sanction administrative est à considérer, non pas comme une conséquence administrative que l'administration peut attacher à une condamnation pénale, mais comme une sanction que l'administration a la faculté d'infliger indépendamment de la sanction pénale.

On peut difficilement se dissimuler que la mise en oeuvre d'un tel pouvoir par l'autorité administrative ordinaire est peu recommandable, si l'on considère que cette autorité, qui se doit de promouvoir activement un aspect déterminé de l'intérêt général, n'est pas préparée à statuer sur des infractions à la loi commises par les particuliers dont elle ne ménagera peut-être pas toujours suffisamment les droits et intérêts.

.../...

C'est pourquoi la personne menacée de voir son autorisation retirée doit pouvoir présenter sa défense. Il est indispensable de lui ouvrir un recours devant une juridiction habilitée à examiner le fond du litige.

c) Abstraction faite de ce vice fondamental, le système des sanctions administratives autonomes présente encore d'autres imperfections.

Il est à craindre que l'application indépendante de sanctions administratives et de sanctions pénales ne conduise à des décisions contradictoires : il n'est pas impensable, en effet, que l'autorité administrative, considérant tel ou tel fait comme constitutif d'une infraction à la loi, prononce le retrait de l'autorisation, alors que le juge répressif renvoie l'inculpé des poursuites intentées contre lui pour le même fait.

Certes, d'après la jurisprudence du Conseil d'Etat, l'autorité administrative est tenue au respect le plus strict de l'autorité de chose jugée qui s'attache aux décisions pénales. Mais il n'en reste pas moins que l'existence simultanée de sanctions administratives autonomes et de sanctions pénales est susceptible d'engendrer des complications qu'il vaut mieux éviter, quand bien même il serait possible, à l'issue de procédures différentes, d'y apporter une solution.

.../...

Pour cette raison, la juridiction visée au b devrait, au surplus, avoir compétence pour reviser ou rapporter une sanction administrative qui se trouverait en contradiction avec la décision pénale postérieure.

d) La formulation des sanctions à appliquer est également critiquable.

Ainsi, le projet n'exclut pas le retrait pour une durée indéterminée, ni même le maintien de celui-ci alors que le contrevenant s'est, dans l'intervalle, conformé en tous points aux dispositions légales et remplit à nouveau les conditions requises. Il se conçoit difficilement que l'administration ait le pouvoir d'empêcher l'exercice d'une activité déterminée dans le chef d'une personne qui remplit toutes les conditions dont l'administration elle-même a reconnu que, réunies, elles constituent une garantie suffisante pour l'exercice convenable de cette activité.

e) De tout ce qui précède, il résulte qu'il s'indique de soumettre au Conseil d'Etat un texte nouveau apportant une solution aux problèmes ci-dessus évoqués.

L'attention des fonctionnaires délégués a d'ailleurs été attirée sur cette nécessité. A défaut d'amendements exprimant clairement les intentions du Gouvernement, le Conseil d'Etat n'est pas en mesure de proposer un texte adéquat.

+

+ +

.../...

Article 6.

1. A l'alinéa 1er il convient de remplacer les mots "agents de l'inspection générale économique du Ministère des Affaires économiques et des Classes moyennes" par les mots "agents de l'inspection économique générale". Telle est, en effet, l'appellation exacte de ce service, ainsi qu'il ressort de l'arrêté royal du 16 décembre 1954.

2. La phrase liminaire de l'alinéa 2 gagnerait à être rédigée comme suit :

"Dans l'exercice de leur mission ces agents et officiers peuvent:...".

3. L'alinéa 2 de l'article 6 confère aux agents chargés de veiller au respect des dispositions de la loi en projet des pouvoirs d'investigation très étendus, s'inspirant en cela de l'arrêté-loi du 22 janvier 1945 concernant la répression des infractions à la réglementation relative à l'approvisionnement du pays, c'est-à-dire d'une législation d'exception. Les officiers de la police judiciaire se voient, eux aussi, attribuer ces pouvoirs exceptionnels.

Aussi, la réglementation projetée devrait-elle prévoir les garanties habituelles contre tout exercice abusif de ces pouvoirs.

C'est ainsi notamment qu'il faudrait disposer que la consultation ou la copie de documents etc...,de quelque manière que ce soit, ne sera autorisée que sans déplacement de ceux-ci.

.../...

Il faudrait, en outre, préciser si la recherche de documents etc... pourra être opérée dans les locaux destinés à l'habitation. Dans l'affirmative, les garanties qui sont d'usage en matière de perquisitions domiciliaires - autorisation préalable d'un membre du pouvoir judiciaire et fixation des heures pendant lesquelles la perquisition domiciliaire peut avoir lieu - devraient être rendues applicables en l'espèce.

Le prélèvement d'échantillons devrait, lui aussi, être entouré de garanties adéquates.

Enfin, il échet de préciser si, et dans quelle mesure et moyennant quelles formes, des documents etc... pourront être recherchés chez des tiers, y compris les organes de l'autorité tels, par exemple, les fonctionnaires chargés du contrôle douanier.

\+

\+ \+

Article 7.

1. Cet article gagnerait à être divisé en trois paragraphes.

2. A l'instar de ce qui a été proposé dans l'avis émis au sujet du projet précédent, il conviendrait d'écrire :

au § 1er de la version française :

"Les infractions à ... 100 francs...";

au § 2 du texte français :

"... amende de 100 francs à ...
En cas de récidive dans les ... l'amende est doublée et la peine d'emprisonnement est de quinze jours à trois ... " ;

au § 3 : "... sont applicables aux infractions à la présente loi".

\+

\+ +

Article 8.

Ici encore, il convient de reprendre la recommandation qui a été faite dans l'avis relatif au projet précédent.

Le Conseil d'Etat propose, par souci de sécurité juridique, d'abroger également d'une manière expresse les arrêtés royaux d'exécution de la législation abrogée, et suggère le texte suivant :

.../...

"Article 8.-

Sont abrogés :

- l'arrêté royal n°61 du 13 janvier 1935 limitant et réglementant la vente avec primes, modifié par les arrêtés royaux n° 154 du 18 mars 1935, n°186 du 30 juin 1935 et n° 294 du 30 mars 1936;

- l'arrêté royal (n°138) du 26 février 1935 réglant l'exécution de l'article 3 de l'arrêté royal du 13 janvier 1935 limitant et réglementant la vente avec primes;

- l'arrêté royal du 12 novembre 1935 organisant le contrôle en vue de l'application des arrêtés royaux limitant et réglementant la vente avec primes;

- l'arrêté royal du 4 novembre 1955 prohibant l'offre de primes à l'achat de pâtes alimentaires".

+

+ +

Article 9.

Dans la version néerlandaise de cet article, il convient d'écrire "na de datum van de inwerkingtreding van deze wet ... ".

+

+ +

.....

Article 10.

Le premier alinéa de la version néerlandaise de cet article doit être rédigé comme suit :

"Deze wet treedt in werking zes maanden nadat zij in het Belgisch Staatblad is bekendgemaakt".

De kamer was samengesteld uit

de Heren Messieurs :	F. LEPAGE,	raadsheer van State, conseiller d'Etat,	voorzitter président
	H. BUCH, G. VAN BUNNEN,	raadsheren van State, conseillers d'Etat,	
	J. LIMPENS, R. de RYKE,	bijzitters van de afdeling wetgeving, assesseurs de la section de législation,	
Mevrouw Madame :	J. DE KOSTER,	adjunct-griffier, greffier adjoint,	griffier greffier.

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. G.VAN BUNNEN.

Het verslag werd uitgebracht door de H.P.VERMEULEN, substituut.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M.G. VAN BUNNEN.

Le rapport a été présenté par M.P.VERMEULEN, substitut.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER,

(get.) J. DE KOSTER.

DE VOORZITTER - LE PRESIDENT,

(get.) F.LEPAGE.